

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.26.32>

Мельник П.В.

доктор філософії у сфері права, юрист

ORCID ID: 0000-0001-8000-7357

ЕТИЧНІ НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СЛУЖБОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Постановка проблеми. Правові та етичні засади службових відносин формуються на основі комплексної системи нормативних приписів та моральних вимог, які забезпечують ефективність функціонування публічної служби. Базою для такого регулювання є Закон України «Про державну службу», проте його підхід до визначення кола актів, що становлять систему правового забезпечення службових відносин, не є достатнім. Зокрема, законодавчо встановлений перелік не повною мірою відображає всю різноманітність джерел правового регулювання.

Насамперед це стосується нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади, які визначають специфіку спеціалізованих видів служби. Яскравим прикладом є нормативні акти Міністерства закордонних справ України, представництв МЗС на території України та закордонних дипломатичних установ, що врегульовують порядок проходження дипломатичної служби на державних посадах [1]. Ігнорування їхнього регулятивного значення призводить до методологічних помилок, оскільки такі акти прямо впливають на реалізацію правового статусу службовців. Зокрема, наказ МЗС України «Про затвердження Порядку ротації посадових осіб дипломатичної служби в органах дипломатичної служби» відповідно до підходу Закону формально не включено до системи правового регулювання, що є хибним і потребує перегляду [2].

Стан наукової розробки проблеми. Стан наукової розробки проблеми сучасного змісту службових відносин в Україні є помітно просунутим, але ще не завершеним. Концептуальні засади публічної служби, межі владних повноважень роботодавця та гарантії службовця ґрунтовно опрацьовано в працях В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяка, І.Б. Коліушка та В.П. Тимощука, які заклали доктринальні підвалини адміністративно-правового регулювання служби й процедурної справедливості. Питання статусу службовця, дисциплінарної відповідальності, оскарження управлінських актів і судового контролю розвивали О.М. Пасенюк, В.М. Гаращук, О.В. Петришин. У площині трудових аспектів (контракт служби, режим праці, соціальні гарантії) вагомими є напрацювання Н.О. Болотіної, П.Д. Пилипенка та ін.. Теоретико-правові рамки категорій «служба», «службові повноваження», «службова дисципліна» уточнювалися у працях О.Ф. Скакун, а інституційний дизайн публічної служби й антикорупційні запобіжники – у дослідженнях М.В. Савчина та інших. Водночас відчутні прогалини стосуються інтеграції цифрових процесів (електронні кадрові процедури, алгоритмічні рішення), регулювання віддалених і змішаних форматів роботи, захисту викривачів, а також узгодження публічного інтересу з правами службовця в умовах воєнного стану. Потребує подальшої систематизації й узгодження понятійний апарат, зокрема

розмежування адміністративно-правової та трудової матриць службових відносин, що зумовлює актуальність комплексного міждисциплінарного дослідження.

Метою наукової статті є визначення етичних нормативних засад формування службових правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Поряд із правовими нормами не менш важливими залишаються етичні стандарти службових відносин, які передбачають доброчесність, політичну неупередженість, повагу до гідності людини та орієнтацію на публічний інтерес. Вони виступають внутрішнім регулятором поведінки службовця, доповнюючи правові приписи й забезпечуючи довіру суспільства до державної служби.

Правові та етичні засади службових відносин формуються на основі комплексної системи законодавства, що включає як акти загального характеру, так і нормативні приписи спеціалізованих органів державної влади. Традиційно базовим джерелом правового регулювання виступає Закон України «Про державну службу», однак аналіз його положень свідчить, що встановлений ним перелік актів не повністю охоплює всю сферу службових відносин [3].

Аналогічна ситуація спостерігається й щодо нормативно-правових актів окремих державних органів, у межах яких здійснюється проходження служби. До таких органів належать Рада національної безпеки і оборони України, Антимонопольний комітет України, Національна поліція, Державна прикордонна служба, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації, Національна гвардія України, Служба безпеки України, Державна спеціальна служба транспорту тощо. Вони ухвалюють власні підзаконні акти, спрямовані на деталізацію порядку організації служби та особливостей її проходження. Водночас слушно підкреслюється, що до державно-службового законодавства мають бути віднесені лише ті акти, які безпосередньо регламентують упорядкування

службових відносин, а не всі внутрішні документи цих органів [4; 5].

Етичні засади службових відносин виступають важливим доповненням до правового регулювання. Вони закріплюють стандарти поведінки службовців: доброчесність, політичну нейтральність, сумлінність, орієнтацію на публічний інтерес і повагу до прав людини. Такі норми забезпечують внутрішню узгодженість службових відносин і підвищують рівень довіри громадян до державних інституцій.

Таким чином, правові та етичні засади у своїй єдності створюють комплексний механізм, що визначає зміст і спрямованість службових відносин.

Слід зазначити, що правові та етичні засади службових відносин визначаються як комплекс формальних приписів і морально-етичних стандартів, що регулюють поведінку державних службовців та організацію їхньої діяльності. Центральне місце у цій системі займає Закон України «Про державну службу», який містить низку положень, що прямо чи опосередковано передбачають необхідність ухвалення додаткових нормативно-правових актів на рівні окремих державних органів для деталізації специфіки проходження служби [3].

Так, у статті 8 Закону встановлено, що державні службовці виконують також інші обов'язки, визначені у положеннях про структурні підрозділи та посадових інструкціях. У статті 42 зазначено, що правила внутрішнього службового розпорядку затверджуються загальними зборами службовців органу на основі типових правил. У статті 61 наголошується на обов'язку дотримання не лише Закону, а й інших нормативно-правових актів у сфері державної служби, а стаття 64 передбачає відповідальність за невиконання посадових обов'язків, визначених у Законі та посадових інструкціях [3].

З огляду на це, постає питання: посадові інструкції та правила внутрішнього розпорядку фактично є обов'язковими для служ-

бовця, однак формально не належать до системи державно-службового законодавства. Така ситуація демонструє певну прогалину в правовому регулюванні, оскільки зазначені акти безпосередньо впливають на реалізацію прав і обов'язків учасників службових відносин та визначають порядок їхньої професійної діяльності.

Етичні засади в даному контексті слугують важливим доповненням до правових норм. Вони виявляються у принципах доброчесності, політичної нейтральності, неупередженості, дотримання службової дисципліни й поваги до гідності людини. Ці стандарти закріплюють внутрішню культуру служби, яка забезпечує довіру громадян до держави та легітимність управлінських рішень.

З вище зазначеного, правові та етичні засади службових відносин у своїй єдності формують нормативно-ціннісну основу діяльності державного службовця: право встановлює формальні рамки його поведінки, а етика забезпечує якісне наповнення цих рамок у відповідності до публічного інтересу.

Правові та етичні засади службових відносин визначаються поєднанням загальнодержавних принципів правотворчості та особливостей регулювання публічної служби. Центральним елементом цього регулювання є нормативно-правові акти, зміст і характер яких безпосередньо впливають на формування та функціонування службових відносин. Відповідно до загальнотеоретичного підходу, нормативно-правовий акт слід розуміти як підзаконне, владне, обов'язкове, одностороннє офіційне рішення уповноваженого суб'єкта, прийняте у визначених законодавством порядку та формі, спрямоване на встановлення, зміну або скасування правових норм для невизначеного кола осіб і розраховане на довгострокове та багаторазове застосування. Саме ця характеристика дозволяє віднести його до числа ключових джерел регулювання службових відносин.

У чинному національному законодавстві поняття «нормативно-правовий акт» закрі-

плено переважно в підзаконних актах, що регламентують питання державної реєстрації. Так, Наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5 визначає його як офіційний документ, прийнятий уповноваженим суб'єктом нормотворення у визначеній формі та порядку, який встановлює норми права для невизначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування [5]. Крім того, відповідне визначення міститься і в Кодексі адміністративного судочинства України, що підтверджує уніфікацію підходів до розуміння цієї категорії.

Етичні засади службових відносин покликані доповнити правові рамки моральними стандартами поведінки, які підвищують якість виконання службових обов'язків. Йдеться про принципи доброчесності, політичної неупередженості, поваги до прав і гідності людини, служіння суспільному інтересу. Вони не лише формалізуються у спеціальних кодексах етики державних службовців, але й реалізуються через посадові інструкції та правила внутрішнього розпорядку, які конкретизують загальні вимоги на рівні конкретного органу [3].

Таким чином, правові та етичні засади у своїй єдності створюють цілісний механізм забезпечення належного функціонування службових відносин: нормативно-правові акти встановлюють обов'язкові правила, а етичні принципи формують внутрішню культуру державної служби, спрямовану на утвердження довіри суспільства до держави.

Правові та етичні засади службових відносин визначаються сукупністю нормативних і морально-ціннісних стандартів, що забезпечують упорядкування діяльності державних службовців та їх взаємодію з державними органами і суспільством. Ключову роль у цьому процесі відіграють нормативно-правові акти, оскільки саме вони формують обов'язкову правову основу функціонування служби.

У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну

реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» від 28.12.92 р. № 731 визначено, що нормативно-правові акти: а) зачіпають соціально-економічні, політичні, особисті та інші права, свободи й законні інтереси громадян, гарантовані Конституцією та законами України, і встановлюють або змінюють організаційно-правовий механізм їх реалізації; б) мають міжвідомчий характер і є обов'язковими для інших органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання, установ та організацій, незалежно від відомчої підпорядкованості [6].

Превалююче значення має й визначення, закріплене у п. 18 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України, де нормативно-правовий акт розглядається як акт управління (рішення) суб'єкта владних повноважень, який встановлює, змінює чи скасовує загальні правила регулювання однотипних відносин і розрахований на довгострокове, багаторазове застосування [7]. Таким чином, законодавець підкреслює обов'язковість і стабільність таких актів, що прямо впливає на правове забезпечення службових відносин.

Поряд із правовими вимірами особливого значення набувають етичні засади службових відносин. Вони включають принципи доброчесності, політичної нейтральності, сумлінності, поваги до прав і гідності людини, служіння публічному інтересу. Етичні стандарти функціонують як внутрішній механізм регуляції поведінки службовців, доповнюючи норми права й формуючи довіру громадян до державних інституцій.

Отже, правові та етичні засади у єдності становлять основу службових відносин: нормативно-правові акти визначають формальні правила їх організації, а етика спрямовує діяльність службовця на сумлінне служіння суспільству.

Також ми можемо зазначити, що правові та етичні засади службових відносин визначаються системою нормативно-правових актів, що формують правові основи функціонування публічної служби, та моральними

стандартами, які доповнюють юридичні приписи. Центральне місце у цьому контексті посідає Закон України «Про державну службу», проте сучасна наука справедливо підкреслює потребу у розширенні його підходу щодо визначення джерел правового регулювання [3].

Нормативно-правовий акт, як форма вираження державно-владного волевиявлення, має низку ознак: він приймається уповноваженим суб'єктом у межах компетенції; має публічно-владний характер, оскільки спрямований на задоволення суспільних інтересів; встановлює загальнообов'язкові правила поведінки; є імперативним за змістом приписів; приймається на підставі та на виконання законів; завжди має спеціально визначену форму та порядок ухвалення [6; 7]. Саме ці характеристики зумовлюють його провідну роль у врегулюванні службових відносин.

У Постанові КМУ № 731 від 28.12.1992 р. зазначено, що нормативно-правові акти зачіпають права і свободи громадян та мають міжвідомчий характер, будучи обов'язковими для суб'єктів поза сферою підпорядкування органу, що їх видав [6]. Аналогічно, Кодекс адміністративного судочинства України визначає нормативно-правовий акт як акт управління, що встановлює, змінює чи скасовує загальні правила регулювання однотипних відносин і розрахований на довгострокове застосування.

У зв'язку з цим обґрунтованим видається уточнення ст. 5 Закону України «Про державну службу» шляхом включення до системи джерел не лише Конституції, законів, указів Президента, актів КМУ та профільного органу, але й інших нормативно-правових актів, які безпосередньо стосуються державної служби. Це дозволить комплексно врахувати специфіку регулювання у різних органах влади та уникнути прогалин у правозастосуванні [3].

Етичні засади у даній сфері спрямовані на забезпечення доброчесності, неупередженості та орієнтації службовців на публічний

інтерес. Вони формують внутрішню культуру служби та забезпечують довіру суспільства, що є невід'ємним доповненням до правових приписів.

Правові та етичні засади службових відносин формують цілісний фундамент їх існування та розвитку. Вони визначають як зовнішні рамки діяльності службовця, так і внутрішні стандарти поведінки, спрямовані на забезпечення ефективності публічної служби. Правові засади закріплюються у системі нормативно-правових актів, яка охоплює Конституцію України, закони України, міжнародні договори, постанови Верховної Ради, укази Президента, акти Кабінету Міністрів та профільного центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної служби. До цієї системи належать і інші нормативно-правові акти, що безпосередньо стосуються організації та проходження служби. Така багаторівнева структура створює необхідну законодавчу базу для врегулювання службових відносин, забезпечуючи їх стабільність, узгодженість і підконтрольність.

Нормативно-правові акти у цьому контексті мають низку ключових ознак: вони приймаються уповноваженими суб'єктами у межах їхньої компетенції, завжди мають публічно-владний характер, встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки, є підзаконними та розраховані на довгострокове застосування. Саме ці характеристики дозволяють гарантувати правову визначеність і передбачуваність відносин у сфері служби.

Водночас правові приписи неможливі без етичного виміру, адже службові відносини стосуються безпосередньої взаємодії між державою та громадянами. Етичні засади закріплюють принципи доброчесності, політичної нейтральності, неупередженості, сумлінності й поваги до прав та гідності людини. Вони доповнюють правове регулювання, перетворюючи формальні норми на внутрішні правила поведінки, що втілюються у практичній діяльності службовців.

Таким чином, правові та етичні засади перебувають у нерозривній єдності: перші забезпечують нормативно-правову визначеність і регулятивну силу службових відносин, другі – створюють моральний орієнтир, що формує культуру служіння суспільним інтересам. Їхнє поєднання є запорукою легітимності, прозорості та ефективності системи публічної служби.

З огляду на багатовимірний характер публічної служби, правові та етичні засади службових відносин утворюють цілісну методологічну основу їх функціонування. Вони визначають не лише зовнішні межі діяльності службовця (статус, повноваження, процедури), а й внутрішні стандарти професійної поведінки, що забезпечують довіру громадян та легітимність управлінських рішень. Така подвійна – нормативна й ціннісна – природа підкреслює поєднання владного, організаційного та морально-етичного вимірів у механізмі публічної служби.

Правові засади службових відносин базуються на системі нормативно-правових актів, які мають загальний, обов'язковий характер і спрямовані на регулювання типових управлінських відносин. Це положення узгоджується з концепцією нормативно-правового акта як акта управління, що встановлює, змінює чи скасовує правила поведінки загального характеру і розрахований на багаторазове застосування. Водночас адміністративні акти, які приймаються суб'єктами публічної адміністрації для вирішення індивідуально визначених справ, не можуть бути віднесені до джерел службового законодавства. Їхня дія спрямована на конкретних адресатів, містить індивідуальні приписи і покликана врегулювати окрему життєву ситуацію. Таким чином, адміністративні акти виконують функцію правозастосування, але не формують нормативної основи службових відносин.

Важливою характеристикою правового забезпечення служби є багаторівневості джерел: Конституція, закони, міжнародні договори, укази Президента, акти Кабінету Міні-

стрів, а також нормативні акти профільних центральних органів. Саме ця система створює правову базу, що гарантує стабільність та передбачуваність службових відносин, унеможливаючи довільність у правозастосуванні.

Однак формальні правові норми не можуть повністю врегулювати поведінку службовця без етичного виміру. Етичні засади відображають вимоги доброчесності, політичної нейтральності, неупередженості, поваги до прав людини й орієнтації на публічний інтерес. Вони виступають внутрішнім регулятором службових відносин, забезпечують моральну відповідальність службовця перед суспільством і формують культуру публічної служби.

Правові та етичні засади службових відносин формують цілісну основу організації та функціонування публічної служби. Вони охоплюють як нормативно-правові приписи, так і морально-ціннісні орієнтири, що у взаємодії забезпечують легітимність та ефективність службової діяльності.

Правові засади зосереджуються на системі нормативно-правових актів, які встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки та визначають правовий статус суб'єктів. До них належать Конституція України, закони України, міжнародні договори, укази Президента, постанови Верховної Ради, акти Кабінету Міністрів та профільного центрального органу виконавчої влади [3]. Водночас акти індивідуальної дії, як-от призначення чи звільнення з посади, застосування дисциплінарного стягнення, не містять норм загального характеру. Вони є конкретними юридичними фактами, спрямованими на врегулювання індивідуальної життєвої ситуації, породжують, змінюють або припиняють конкретні правовідносини у сфері служби [8]. Такий індивідуальний характер виражається у спрямованості на визначеного адресата, однократності реалізації та регулюванні конкретного випадку. Отже, індивідуальні акти не можуть бути

віднесені до державно-службового законодавства, яке за своєю природою має нормативний, а не правозастосовний характер.

Етичні засади службових відносин доповнюють правове регулювання. Вони закріплені як у законодавстві, так і в кодексах етики державних службовців, і включають принципи доброчесності, політичної нейтральності, сумлінності, поваги до прав і гідності людини. Їхня роль полягає у формуванні внутрішніх регуляторів поведінки службовця, які не завжди можуть бути охоплені правовими нормами, проте визначають якість та результативність діяльності у сфері публічної служби.

Таким чином, правові та етичні засади у єдності забезпечують упорядкованість, прозорість і суспільну довіру до службових відносин. Право визначає формальні межі та процедури, а етика надає їм ціннісного змісту, що є запорукою легітимності та ефективності публічної служби.

Правові та етичні засади службових відносин становлять складну, багаторівневу систему, яка забезпечує належне функціонування інституту публічної служби. Вони визначають як формально-юридичні параметри діяльності службовців, так і морально-ціннісні орієнтири, що сприяють збереженню довіри громадян до держави.

Правові засади закріплені у державно-службовому законодавстві, яке за своєю сукупністю є цілісним системним утворенням із внутрішньою ієрархією та структурним групуванням залежно від виду державної служби. До цієї системи належать національні нормативно-правові акти – Конституція України, кодекси (КАС України, Податковий кодекс України, Митний кодекс України, КЗпП України, КУпАП, КК України, Сімейний кодекс України, Виборчий кодекс України тощо), закони та підзаконні нормативно-правові акти, а також міжнародні документи – Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб, Модельний кодекс

поведінки державних службовців (Рекомендація Комітету Міністрів № R (2000) 10 від 11.05.2000 р.), Лімська декларація ООН, Конвенція ООН проти корупції тощо [9; 10; 11].

Основним джерелом правових засад є Конституція України, яка визначає основи регулювання суспільних відносин та закріплює ключові принципи: пріоритет життя і здоров'я, честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності (ст. 3); принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6); принцип верховенства права (ст. 8); принцип законності (ст. 19) [9]. Для службових відносин ці положення є фундаментальними ідеями, що визначають напрями розвитку державно-службового права та

практику його застосування.

Висновок. Етичні засади доповнюють правове регулювання, закріплюючи принципи доброчесності, політичної нейтральності, поваги до прав і свобод людини, орієнтації на публічний інтерес. Вони відображають у законодавстві та міжнародних актах загальноновизнані стандарти поведінки службовців, які у поєднанні з правовими нормами формують якісне підґрунтя для здійснення публічної служби.

Отже, правові та етичні засади у єдності створюють нормативно-ціннісну рамку, яка визначає як формальні правила, так і моральні стандарти службових відносин, забезпечуючи їхню ефективність і легітимність.

Анотація

Стаття присвячена теоретико-правовій та етико-правовій характеристиці службових правовідносин у публічній службі в умовах воєнного стану, цифровізації процедур та поширення віддалених форматів праці. Обґрунтовується інтегрована природа службових правовідносин, у межах якої поєднуються владно-організаційні та професійні елементи, а правові приписи підкріплюються етичними стандартами доброчесності, підзвітності та служіння суспільному інтересу. Розкрито структурні компоненти службових правовідносин (суб'єкт, об'єкт, зміст) і показано їх вертикальну спрямованість за участю суб'єкта призначення, доповнену координаційними та реординаційними зв'язками (можливість ініціювання перегляду рішень, оскарження дій керівника). Акцентовано на статусному характері відносин, у межах якого закріплюються права, обов'язки, обмеження, гарантії та умови проходження служби, а також на подвійності правового становища службовця: реалізація делегованих владних повноважень поєднується з персоніфікованою відповідальністю. Систематизовано правові засади (конституційні засновки, спеціальні закони, підзаконні акти, процедурні регламенти) та етичні орієнтири (доброчесність, неупередженість, запобігання конфлікту інтересів, повага до гідності людини), що утворюють єдину нормативно-ціннісну рамку. Показано, що фрагментарність і колізійність чинного регулювання, зокрема в частині електронних кадрових процедур, алгоритмічно ухвалених рішень, дисциплінарних практик і захисту викривачів, знижує передбачуваність правозастосування й довіру до публічної влади. Аргументовано потребу доктринального узгодження понятійного апарату та подальшої кодифікації державно-службового законодавства з метою уніфікації процедур, підсилення гарантій прав службовців і забезпечення балансу між публічним інтересом та правами людини. Практичну придатність висновків окреслено через можливість їх використання для оновлення внутрішніх політик органів влади й удосконалення механізмів внутрішнього контролю та підзвітності.

Ключові слова: службові правовідносини; публічна служба; статус службовця; підзвітність і доброчесність; реординація; етичні стандарти; кодифікація.

Melnyk P.V. Ethical normative principles of the formation of service legal relations**Summary**

The article is devoted to the theoretical-legal and ethical-legal characteristics of service legal relations in the public service in the conditions of martial law, digitalization of procedures and the spread of remote work formats. The integrated nature of service legal relations is substantiated, within which power-organizational and professional elements are combined, and legal regulations are supported by ethical standards of integrity, accountability and serving the public interest. The structural components of service legal relations (subject, object, content) are revealed and their vertical orientation with the participation of the subject of appointment, supplemented by coordination and reorganization relations (the possibility of initiating a review of decisions, appealing the actions of the manager) is shown. The emphasis is on the status nature of relations, within which rights, obligations, restrictions, guarantees and conditions of service are fixed, as well as on the duality of the legal position of the employee: the implementation of delegated powers is combined with personalized responsibility. Legal principles (constitutional foundations, special laws, by-laws, procedural regulations) and ethical guidelines (integrity, impartiality, prevention of conflict of interest, respect for human dignity) are systematized, forming a single normative and value framework. It is shown that the fragmentation and conflict of current regulations, in particular in terms of electronic personnel procedures, algorithmically adopted decisions, disciplinary practices and protection of whistleblowers, reduces the predictability of law enforcement and trust in public authorities. The need for doctrinal harmonization of the conceptual apparatus and further codification of civil service legislation is argued in order to unify procedures, strengthen guarantees of civil servants' rights, and ensure a balance between public interest and human rights. The practical applicability of the conclusions is outlined through the possibility of their use for updating internal policies of government bodies and improving internal control and accountability mechanisms.

Key words: service legal relations; public service; civil servant status; accountability and integrity; reorganisation; ethical standards; codification.

Список використаних джерел:

1. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 р. № 2449 VIII. Дата оновлення: 07.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
2. Про затвердження Порядку ротації посадових осіб дипломатичної служби в органах дипломатичної служби: наказ Міністерства закордонних справ від 18.10.2018 р. № 427. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1274-18#n14>
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 18.04.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про затвердження Порядку ротації посадових осіб дипломатичної служби в органах дипломатичної служби: наказ Міністерства закордонних справ від 18.10.2018 р. № 427. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1274-18#n14>
5. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів в органах юстиції та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: Наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05#Text>
6. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 р. № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF#Text>

7. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 15.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
8. Про затвердження Порядку ротації посадових осіб дипломатичної служби в органах дипломатичної служби: наказ Міністерства закордонних справ від 18.10.2018 р. № 427. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1274-18#n14>
9. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
10. Тильчик В.В. Поняття адміністративно-правового механізму розв'язання податкових спорів та його ознаки. *Право та управління*. 2012. №1. С. 560–572.
11. Легеза Ю.О. Система дисциплінарних стягнень як гарантія забезпечення службово-трудої дисципліни. *Право України*. 2023. № 12. С. 29–39.

Дата надходження статті: 09.08.2025

Дата прийняття статті: 18.08.2025

Опубліковано: 29.09.2025